

УДК 378.22.091.2-051:5 «20»

ДМИТРО КРАВЧЕНКО

Полтавський національний педагогічний університет
імені В.Г. Короленка

СОЦІОКУЛЬТУРНІ ТЕНДЕНЦІЇ ВПРОВАДЖЕННЯ ТРАДИЦІЙНИХ АСПЕКТІВ РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ІСТОРІЇ В СУЧАСНОМУ ВНЗ

Визначено та схарактеризовано провідні, актуальні в усі часи соціокультурні тенденції розвитку педагогічної майстерності вчителя історії: інтеграційну, що передбачала встановлення інтердисциплінарних зв'язків у процесі викладання історичних дисциплін із іншими гуманітарними дисциплінами (культурологічними, педагогічними, психологічними, соціологічними тощо); гуманістичну, котра забезпечувала можливості реалізації в процесі підготовки педагогічних настанов на всебічний і гармонійний розвиток особистості фахівця, реалізацію його освітніх потреб; когнітивно-інтелектуальну, яка уможлиблювала формування комплексу фахових знань учителя історії та розвиток його інтелекту як підґрунтя професійної майстерності; компетентнісну, яка забезпечувала опанування практично значущих знань, досвіду педагогічної діяльності й системи професійних цінностей учителя історії.

***Ключові слова:** соціокультурна тенденція, педагогічна майстерність, підготовка вчителя історії.*

Актуальність дослідження. Професія вчителя в суспільстві традиційно була і продовжує бути значущою, адже вчитель-майстер назавжди залишається у пам'яті своїх учнів. Особливо це стосується вчителя історії, який має вагомий вплив на всі процеси, що входять до поняття «розвиток особистості учня», формує світоглядну картину як комплекс знань, умінь, відчуттів, переконань людини, своїми особистісними якостями впливає на систему цінностей і загальнокультурний рівень своїх учнів. У сучасній освітній практиці вагоме значення має те, що вчитель історії виховує активне ставлення людини до навколишньої дійсності, залучає молоде покоління до накопиченого тисячоліттями суспільного досвіду. Він має справу з конкретними дітьми свого класу, школи, іншого закладу, проте завдання його професійної діяльності не лише особистісно, а й соціально зумовлені – підготовка підростаючого покоління до активної участі в житті суспільства. Для того, щоб нові покоління людей могли включитися в різні сфери життя (розвивати науку, мистецтво, виробляти продукцію, поширювати суспільний досвід), учитель історії має у сконцентрованому вигляді представити учням попередній шлях людства й ті результати, яких воно досягло впродовж тисячоліть. Організаторам же професійної підготовки вчителя-майстра необхідно враховувати традиційні,

напрацьовані десятиліттями попередніх періодів розвитку суспільства соціокультурні тенденції становлення цієї фахової спільноти педагогів.

Аналіз досліджень. Аспекти підготовки майбутнього вчителя історії у вітчизняних вищих педагогічних закладах розглядаються у працях учених Е. Андерсена, К. Баханова, А. Булди, П. Вербицької, О. Караманова, Р. Костенко, О. Пометун, В. Мисана, Л. Тисько та ін. Необхідність опанування майбутніми вчителями історико-педагогічними, педагогічно-краєзнавчими знаннями, кращими зразками зарубіжного та вітчизняного досвіду обґрунтовуються в сучасних наукових розвідках О. Дем'янчука, М. Левківського, В. Обозного, Н. Рудницької, А. Сбруєвої, О. Сухомлинької та ін.

Виклад основного матеріалу. Сучасне українське суспільство зорієнтоване на те, щоб, попри складні періоди свого існування, відібрати з досвіду попередніх епох найцінніше, необхідне для засвоєння молодими поколіннями, щоб головним чином через школу і вчителя трансформувати його у свідомості молоді. Призначення вчителя історії – бути ланкою в передаванні суспільного досвіду, сприяти соціальному прогресові. Недостатність цілеспрямованої гуманітарної освіти сьогодні може призвести до інтелектуальної, моральної і навіть фізичної деградації нових поколінь. На вчителя історії покладено соціальну відповідальність за наслідки його впливу на нові покоління, тому особливо вагомими нині можуть бути знання, що їх дослідники отримують, враховуючи попередні непрості етапи розвитку суспільства, коли виразно позначився небезпечний для долі цивілізації розрив між технічною підготовленістю людини і рівнем соціальної свідомості та моральності, коли стало можливим винищення значної кількості людей без огляду на їхній вік і соціальний статус, і коли вчитель історії був одним зі знарядь (якщо не фізичних, то ідеологічних та моральних) цих негативних змін. Таким був, наприклад, період тридцятих – п'ятдесятих років ХХ століття. Проте вчитель, як невід'ємна частка народу, завжди був зі своїми вихованцями, зорієнтовувався, в першу чергу, на розвиток своїх учнів та вдосконалення власної майстерності. Цілу низку актуальних і нині традиційних аспектів професійної майстерності вчителя історії, що потужно розвивалися у складні для країни періоди виділяємо і пропонуємо для аналізу.

Гуманістична соціокультурна тенденція завжди була найголовнішим чинником розвитку майстерності вчителя. Діяльність педагога, спрямована на особистість іншої людини, утвердження словом і працею найвищих духовних цінностей, моральних норм поведінки і стосунків постійно вважалася виявом професійної ідеології вчителя, його ціннісного ставлення до педагогічної дійсності. Звичайно, в складні періоди ця діяльність була зітканою з педагогічних драм, якщо драмою вважати розбіжність особистісних і пануючих у суспільстві ідеологічних позицій. Причому, що вищим був рівень майстерності вчителя, тим чіткіше виявлялися конфлікти, бо обсяг знань і новизна методичних систем, які пропонували талановиті вчителі, нерідко натрапляли на супротив представників

панівних ідеологічних поглядів, могли привести й приводили до переслідування чи навіть фізичного знищення талановитого вчителя історії.

Гуманістична спрямованість професійної діяльності вчителя історії завжди розглядалася як активна позиція, була виявом здатності бачити вагомі завдання у малих справах, давала змогу оцінювати цю діяльність з точки зору не лише безпосередніх, а й опосередкованих результатів, тобто всіх позитивних змін у життєдіяльності й розвитку учнів. Фактично можемо констатувати, що йдеться про розвиток професійної компетентності вчителя історії, яку вважаємо підвалиною педагогічної майстерності. Готуючись до кожного уроку, вчитель історії мав обмірковувати його зміст, методiku, враховувати особливості сприймання учнів певного віку, класу, особистісні, професійні і матеріально-технічні можливості. Змістом професійної компетентності в сучасному її розумінні завжди було знання предмета історії і супутніх гуманітарних предметів, методики їх викладання, законів і закономірностей педагогіки та психології. Комплексність психолого-педагогічних знань поступово стала основою формування вміння синтезувати матеріал із предмета викладання для успішного розв'язання педагогічних задач, аналізу педагогічних ситуацій. Знання майбутнього вчителя історії у процесі фахової підготовки перетворювалися із суми засвоєних дисциплін у особистісно забарвлену усвідомлену систему, де було місце власним оцінкам і критичним поглядам. Це стимулювало розвиток професійного мислення і педагогічних здібностей, здатності добирати, аналізувати й синтезувати здобуті знання з дисципліни викладання для досягнення педагогічної мети, уявляти власну технологію їх застосування. Особливо вагоме значення в цьому сенсі мала реалізація комплексу завдань тривалих (піврічних, річних) виробничих практик майбутніх вчителів історії у загальноосвітніх закладах [2; 4; 7].

Інтеграційна тенденція розвитку педагогічної майстерності вчителя історії передбачає установку сучасних організаторів процесу підготовки на те, що педагог, об'єктивно залишаючись провідником культури, несе в собі позачасовий чинник, беручи участь у формуванні особистості як суб'єкта синтезу всіх багатств світової культури. Це людина, традиційно скерована в майбутнє, яка стимулює у молоді відповідальне прагнення до оновлення світу, розуміння суспільних процесів, збереження людської спільноти. Доля вчителя історії, як нами вже зазначалося, була непростою в складні соціокультурні періоди, він був обтяжений ідеологічними обмеженнями, котрі часто становили навіть пряму загрозу для життя, адже діяльність учителя історії в усі часи була виразно суспільно зумовленою і спрямованою на завдання соціалізації людини, її відповідність ідеологічним процесам і догмам, та завжди кращі вчителі вбачали в своїй професійній діяльності пріоритет самої людини – дитини. Цією принциповою позицією педагоги керувалися повсякчас, і особливо в складних ситуаціях, коли поставали питання вибору конкретного вирішення непростих проблем. Тому викладачам історичних факультетів сучасних ВНЗ рекомендуємо в процесі

формування ціннісних професійних установок майбутніх учителів використовувати джерела й архівні матеріали, які інтегровано висвітлюють сукупність цінностей, професійних позицій, стилів діяльності вчителів історії в усі, навіть найскладніші для педагогічного аналізу, періоди розвитку професійної освіти фахівців [1].

Когнітивно-інтелектуальна тенденція розвитку педагогічної майстерності вчителів історії розглядається нами у тісному взаємозв'язку з компетентнісною. Головне завдання вчителя – навчати й виховувати – не змінювалося з плином часу, навчання й виховання завжди знаходилися в основі функцій педагога. Наголошуємо, що традиційно на чільному місці була навчальна (дидактична) функція вчителя історії: вважалося, що вчитель як носій знань передає їх учням і чим більше володіє ними сам учитель, тим краще засвоять науку діти. Дидактична функція вчителя історії постійно, незалежно від ідеологічних установок, формулювалася як уміння передавати знання, тобто, діяльність учителя історії полягала в тому, що він ніс інформацію дітям, був організатором її засвоєння. Проте важливими й доконче необхідними були такі навички вчителя як уміння самому працювати зі значним обсягом інформації, адже підручників у складні періоди не вистачало або вони часто змінювалися. Це стимулювало такі аспекти професійної майстерності вчителя як неперервне самовдосконалення й самоосвіта. Виховна функція вчителя історії завжди означала «вміти трансформувати цілі, що їх поставило суспільство перед школою, у конкретні педагогічні завдання» [2, с. 112], що передбачало формування визначених суспільством якостей особистості у кожного школяра. На нашу думку, в окремі періоди ХХ століття виховна функція вчителя історії переважала над іншими його функціями, він був провідним представником «ідей партії», проте важливо в цьому контексті підкреслити низку позитивних аспектів розвитку професійної майстерності фахівця.

Проведені часові паралелі свідчать, що процес навчання й виховання вчитель історії традиційно організовував у співдружності з сім'єю, громадськістю: відвідував домівки учнів, проводив батьківські збори, громадські акції, експедиції, організовував дослідницько-пошукову діяльність школярів. Із кінця 30-х років ХХ ст. учителі історії почали значну увагу приділяти різноманітним аспектам краєзнавчої роботи, що відображено і в публікаціях педагогічної преси цього часу («Вопросы истории», «История в школе» та ін.), і в документах, які стосуються підготовки вчителя історії в педагогічних інститутах (проблематика дипломних робіт випускників історичних факультетів, дані про результати педагогічних практик студентів-істориків, які містяться у звітах факультетів та протоколах засідань кафедр, учених рад тощо) [6]. Усі ці вагомні традиційні сутнісні аспекти професіоналізму вчителя є значущими і для сучасної системи професійної підготовки та післядипломної освіти.

До основних педагогічних, традиційно сформованих умінь учителя історії належать уміння переносити відомі вчителеві знання, варіанти рішень, прийоми навчання та виховання в складній новій педагогічній

ситуації, вміння знаходити для педагогічної ситуації нове рішення за допомогою комбінації відомих ідей, знань, навичок, досвіду, вміння реалізовувати нові елементи педагогічних і предметних історичних знань. Прискіплива увага методистів і викладачів історичних факультетів педагогічних інститутів в усі часи була спрямованою на формування методичних умінь учителя історії: працювати зі змістом навчального матеріалу, визначати міждисциплінарні зв'язки, виявляти реальні навчальні можливості школярів, передбачати можливі перешкоди у їхньому розвитку, досвід використовувати мотивацію учнів у плануванні та організації навчально-виховного процесу. Значна увага постійно надавалася вмінням професійної самоосвіти та саморозвитку вчителів історії. Оскільки окремі періоди ХХ століття у плані матеріально-технічного забезпечення були дуже складними, як переконливі в ході аналізу джерел нами використано документи, у яких знаходимо свідчення про необхідність чіткої організації самоосвіти студентів-істориків; доведено, що це питання було впродовж тривалого часу поставлене під жорсткий контроль адміністрації педінститутів, що допомогло сформувати відповідальність і прагнення підтримувати стійку професійну позицію педагога, котрий усвідомлює значущість своєї професії, потребу майбутніх учителів історії реалізовувати та розвивати власні педагогічні здібності [6; 7].

Отже, сучасним організаторам професійної підготовки вчителя історії пропонуємо в контексті когнітивно-інтелектуальної та компетентнісної тенденцій розвитку педагогічної майстерності майбутніх фахівців приділяти особливу увагу гностичному компонентові діяльності вчителя історії, тісно пов'язаному зі сферою знань: знання предмета викладання; знання засобів педагогічної комунікації і психологічних особливостей учнів; розуміння особливостей власної особистості та діяльності. Необхідно розвивати також конструктивний компонент діяльності вчителя, який відображає особливості конструювання педагогом власної діяльності та діяльності учнів із урахуванням найближчих (урок, цикл занять) цілей навчання й виховання. Традиційною залишається також увага викладачів і методистів до комунікативного компонента майстерності, котрий виявляє специфіку взаємодії вчителя з учнем при досягненні дидактичної мети. Значна роль у цьому традиційно надавалася і надається мові, мовленнєвим здібностями учителя історії, його грамотності.

Провідним комунікативним методом учителя історії в усі періоди його підготовки була й залишається розповідь. Різні форми педагогічної взаємодії вчителя з учнями, батьками, колегами традиційно передбачали його вміння: організації уроку, ведення бесіди, переконування у важливості кожної навчальної теми, пояснення істотних проблем людського буття тощо. Тому розповідь, володіння словесними методами постійно посідає вагоме місце у навчально-виховному процесі з історії при обговоренні з учнями систем цінностей, викладі нових знань, міркуванні з приводу вчинків історичних діячів тощо. Учитель історії як оповідач постійно мусив реалізовувати у своїй роботі багатопланові завдання: ознайомлення з

інформацією, збудження до слухання, керування увагою, осмисленням; організовуючи діяльність учнів під час своєї розповіді, мав аналізувати свою діяльність, перебудовуючи зміст, методика виступу в зв'язку із ситуаціями, що виникали під час сприймання інформації. У окремі періоди професійної діяльності розповідь учителя історії виконувала переважно інформаційну функцію, що мала предметоцентричну спрямованість, увагу здебільшого було зосереджено на засвоєнні учнями інформації. Методисти з навчальних і виробничих практик педагогічних інститутів переважно рекомендували студентам-історикам застосовувати розповідь в усіх класах, у викладанні тих тем, де розглядалися головним чином фактичні відомості. Вимогу сюжетного викладу думки, постійну увагу до вміння вчителя історії яскраво й образно говорити, викладаючи матеріал, необхідно зберегти як традиційні в сучасній системі підготовки фахівця.

Аналізуючи загальні характеристики педагогічної розповіді майбутніх учителів історії, які знаходимо в матеріалах обговорення уроків під час проведення педагогічних практик у різні періоди, можемо визначити їхню співзвучність таким сучасним вимогам: спрямованість розповіді на реалізацію її мети (не лише інформувати, а й виховувати, впливати), рефлексивний характер педагогічної взаємодії (дбати про активне сприймання, співроздуми з аудиторією), публічний творчий аспект мовленнєвої діяльності (імпровізаційність мовлення, врахування особливостей сприймання дітьми мови вчителя). Проте для всієї діяльності вчителя історії, наприклад, так званого радянського періоду, характерними були негативні аспекти: авторитаризм – прагнення підкорювати собі всю діяльність учнів; дидактизм – надмірне моралізування на основі необ'єктивного змісту навчальних курсів, яке учні сприймали зі спротивом, адже часто навколишня дійсність не була такою, якою трактували її вчитель і підручник історії. Негативів цих аспектів рекомендовано уникати в процесі підготовки й сьогодні.

Традиційно складником педагогічної майстерності вчителя історії розглядалося його мовлення. Це – інструмент професійної діяльності педагога, за допомогою якого можна розв'язати різні педагогічні завдання, зробити складну тему уроку цікавою, а процес її вивчення – привабливим, створити щиру атмосферу спілкування у класі, встановити контакт із учнями, досягти взаєморозуміння з ними, сформувати в дітей відчуття емоційної захищеності, вселити в них віру в себе [2]. Мовлення вчителя історії традиційно реалізувалося у двох видах – монолог (монологічне мовлення) і діалог (діалогічне мовлення). Форми мовлення у процесі професійної діяльності й підготовки різноманітні: розповідь, шкільна лекція, коментар, пояснення (правил, законів, термінів, дат тощо), розгорнуті оцінні судження (мотивація оцінки знань, поведінки, позаурочної діяльності школярів); діалогічне мовлення широко представлене в різного роду бесідах із учнями, що будуються у формі запитань і відповідей. Обидва види мовлення вчителя історії у процесі його фахової підготовки відображені в документах педагогічних навчальних

закладів: у публікаціях 30-х років ХХ ст. знаходимо рекомендації провідних методистів-істориків стосовно організації й проведення різноманітних бесід із учнями (діалогічне мовлення), стосовно методичного забезпечення розповідей, шкільних лекцій, пояснювальної роботи зі словником (монологічне мовлення). Ці матеріали можуть бути інтерпретованими та рекомендованими щодо подальшого креативного використання. Так, аналіз зі студентами-істориками документів окремих періодів ХХ століття дав змогу підтвердити, що, хоча сама освітня система була зорієнтованою на авторитарний стиль спілкування вчителя історії з учнями й передбачала відповідну комунікативну поведінку, майбутні вчителі історії на залікових відкритих уроках намагалися забезпечити переконливість, конкретність, тактовність спілкування з учнями, вели діалог із гуманістичних позицій, дотримувалися педагогічного правила про те, що ефективність мовлення вчителя багато в чому залежить від рівня володіння мовою, вміння здійснювати правильний вибір мовних засобів, що може бути зразком для сучасних фахівців [4].

Використання в практичній діяльності комплексу джерел і матеріалів із проблеми дослідження дало змогу виявити, що в ході методичного навчання і виробничих практик майбутніх учителів історії важливим було те, що під час викладу нового матеріалу мовлення вчителя мало відповідати певним педагогічним вимогам, бути логічним, доступним, чітким, переконливим. Педагогічна доцільність мовлення вчителя на кожному етапі уроку мала бути відповідною та полягала в тому, щоб не лише передати учням знання, а й сформувати у них позитивне ставлення до знань, потребу керуватися ними в житті, зробити їх основою власних переконань. Для цього вчителеві необхідно було не тільки транслювати знання, а й впливати на свідомість, почуття учнів. Сучасними методистами й студентами-колегами в процесі обговорення критикувалися уроки, на яких мовлення майбутнього вчителя історії було перенасичене штампами, фразами з підручника, орієнтувало учнів на засвоєння мінімуму навчальної інформації.

Іншим вагомим аспектом розвитку професійної майстерності майбутнього вчителя історії в межах компетентнісної тенденції вважаємо забезпечення раціональної організації навчальної практичної діяльності учнів (організація ефективного навчального слухання учнів, оптимальний темп пізнавальної діяльності, робоче самопочуття учнів). Студентів-істориків в усі часи навчали, що для учня слухання – не проста робота, і це має враховувати вчитель. Значну частину часу на уроці історії учень слухає вчителя – його пояснення, розповідь, коментар, тому педагог мусить здійснити певну кількість операцій: конкретизувати звукову інформацію в наочні образи, співвіднести її з набутими знаннями, досвідом, осмислити, запам'ятати. Крім того, учень має стежити за логікою викладу вчителя, розвитком його думки, а отже, вчитель має продумувати не тільки зміст, логіку виступу, а й темп, ритм, виразність, доступність власного мовлення. Питання мовлення (усного й письмового) майбутніх учителів історії є актуальними та важливими і в сучасній системі підготовки. Професійне

мовлення вчителя має відповідати вимогам культури мови, адже це важливий показник рівня його інтелігентності, освіченості, загальної культури. Передумовою формування педагогічної культури вчителя історії є знання мови, оскільки мовлення в цій професії є провідним засобом існування педагога, тому продуктивність мовленнєвої діяльності вчителя історії традиційно напряму залежність від норм сучасної літературної мови, особливо – граматичних і синтаксичних.

Висновок. Отже, якщо витлумачити педагогічну майстерність як вияв найвищої форми активності особистості вчителя у професійній діяльності, що ґрунтується на традиційному для професії гуманізмі й розкривається в доцільному використанні методів і засобів педагогічної взаємодії у кожній конкретній ситуації навчання і виховання, можемо відзначити, що в складні для дослідження періоди, попри заангажованість історичної науки ідеологічними догмами, розвивалася гуманістична спрямованість майбутнього вчителя історії на дитину, що спонукало до пошуку способів педагогічної діяльності й розвитку педагогічної техніки. Усвідомлення мети й результату організованого педагогічного процесу з предмета зумовлювало потребу в знаннях і в таких умовах народжувався своєрідний сплав гуманістичної спрямованості та професійної компетентності, який був підвалиною саморозвитку й самоосвіти педагога, даючи можливість осмислювати й нівелювати реальні суперечності специфічного на той час навчально-виховного процесу.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. Філософічність освіти: теорія, методологія, практика / В. Андрущенко // Вища освіта України. – 2008. – № 4. – С. 10–18.
2. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність : підруч. для пед. вузів / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос. – К. : Вища шк., 2004. – 349 с.
3. Кравченко Д. М. Андрагогічні основи підготовки вчителя історії для вітчизняного ЗНЗ / Д. М. Кравченко // Дидаскал : часопис / каф. педагогіки Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава, 2012. – № 12. – С. 186–190.
4. Кравченко Д. М. Історико-педагогічні та модернізаційні аспекти розвитку педагогічної майстерності вчителя історії / Д. М. Кравченко // Імідж сучасного педагога : наук.-практ. освіт.-попул. журн. – 2013. – № 7 (136). – С. 23–27.
5. Кравченко Д. М. Спеціальна нормативна база підготовки вчителя історії у 1934–1958 рр. / Д. М. Кравченко // Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. пр. / [за заг.ред. проф. В.І. Сипченка] ; Слов'ян. держ. пед. ун-т. – Слов'янськ, 2012. – Вип. LX, Ч. II. – С. 96–108.
6. Державний архів Полтавської області (ДАПО), м. Полтава Ф. Р-1507 Полтавський державний педагогічний інститут імені В. Г. Короленка (1931-1999) Оп. 1. Спр. 155. Звіти про роботу факультетів та кафедр за 1947/1948 навчальний рік, 146 арк.
7. Державний архів Полтавської області (ДАПО), м. Полтава Ф. Р-1507 Полтавський державний педагогічний інститут імені В. Г. Короленка (1931-1999) Оп. 1. Спр. 226. Акт обстеження стану педагогічної практики в педагогічному (та учительському) інституті, 14 арк.

Стаття надійшла до редакції 12.09. 2015 р.

Кравченко Д.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленко,
Україна

**СОЦИОКУЛЬТУРНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ ВНЕДРЕНИЯ ТРАДИЦИОННЫХ АСПЕКТОВ
РАЗВИТИЯ ПЕДАГОГИЧЕСКОГО МАЙСТЕРСТВА УЧИТЕЛЯ ИСТОРИИ
В СОВРЕМЕННОМ ВУЗЕ**

Определены и охарактеризованы ведущие, актуальные во все времена, социокультурные тенденции развития педагогического мастерства учителя истории: интеграционная, предусматривающая установление интердисциплинарных связей в процессе преподавания исторических дисциплин с другими гуманитарными дисциплинами (культурологическими, педагогическими, психологическими, социологическими и т.п.); гуманистическая, которая обеспечивала возможности реализации в процессе подготовки учителя педагогических установок на всестороннее и гармоничное развитие личности специалиста, реализацию его образовательных потребностей; когнитивно-интеллектуальная, которая рассматривала формирования комплекс профессиональных знаний учителя истории и развитие его интеллекта как основу профессионального мастерства; компетентностная, обеспечивающая овладение практически значимыми знаниями, опытом педагогической деятельности и системой профессиональных ценностей учителя истории.

***Ключевые слова:** социокультурная тенденция, педагогическое мастерство, подготовка учителя истории.*

Kravchenko D.

Poltava national pedagogical University named after V. Korolenko, Ukraine

**SOCIO-CULTURAL INTRODUCTION TRENDS OF TRADITIONAL ASPECTS
OF TEACHERS PEDAGOGICAL SKILLS DEVELOPMENT
OF HISTORY IN THE MODERN UNIVERSITY**

Identify and describe the leading, relevant at all times, socio-cultural trends in the development of pedagogical skills teachers of history: integration, envisaged the establishment of interdisciplinary relationships in the teaching of historical disciplines with other humanities (cultural, pedagogical, psychological, sociological, etc.); humanist that allows implementation in the process of preparing teaching units on the full and harmonious development of personality of specialist, the implementation of its educational needs; cognitive-intellectual, which makes the formation of the complex history teacher professional knowledge and the development of his intelligence as a basis of professional skills; competence, which provided practically significant mastery of knowledge, experience educational activities and professional values of the teacher of history. Understanding the purpose and outcome of organized educational process on the subject led to the need for knowledge in such circumstances created a unique fusion of humanistic orientation and professional competence, which was the foundation of self-development and self-education teacher, giving the opportunity to reflect and neutralize real contradictions specific at the time of the educational process.

***Key words:** socio-cultural trend, pedagogical skills, training of history teachers.*